

“Per Catalunya han passat totes les cultures, per això fa riure quan algú parla de la raça pura”

Maria del Vilar a la seva casa de Blanes, antiga casa de Joaquim Ruyra, que alterna amb el seu habitatge a Barcelona. Foto: Almudena Montaña

Excavacions al poblat ibèric de Montbarbat. Foto M.A. Comas

ALMUDENA MONTAÑA

Maria del Vilar Vilà Bota (Blanes, 1944) és arqueòloga i una de les persones que millor coneix la cultura dels ibers a Catalunya. Durant 35 anys ha treballat en les excavacions del poblat ibèric de Montbarbat, que s'estén per Lloret de Mar i Maçanet de la Selva. És autora de diversos estudis sobre l'arqueologia del món ibèric i, abans de finalitzar l'any, publicarà un llibre sobre els darrers 27 anys d'excavacions a Montbarbat. A Blanes també ha estudiat el poblat romà dels Padrets.

No li agraden gaire les entrevistes, m'ho adverteix abans de començar, i ho argumenta dient que ella no vol ser massa coneguda. Però de seguida sobre al diàleg intel·ligent d'una persona que domina molt el seu camp d'estudi i que li agrada la docència. Es nota que ha estat professora d'història a la Universitat.

Finalment, concloem les preguntes entre riures i bromes, la veig molt còmoda i simpàtica, i acabem parlant de la casa on viu. És la casa de Joaquim Ruyra, al carrer Ample de Blanes, des d'on l'escriptor va escriure moltes de les seves obres. Ella l'ha heretat de la seva àvia, que era germana de Ruyra.

Quins vestigis d'antigues civilitzacions queden a Blanes?

Gairebé res. La muntanya de Sant Joan va ser un poblat ibèric, i als anys seixanta se'l van carregar amb les construccions d'habitatges.

I què hi havia hagut?

Una fortificació de defensa ibèrica i a l'interior hi van construir les cases seguint l'orografia de les muntanyes, amb la llei del mínim esforç.

I després allà es van crear els assentaments romans?

Sí. Hi havia viles autosuficients, amb molts esclaus que bàsicament elaboraven pa i vi. Els rics vivien als millors llocs, a dalt dels turons i amb les millors vistes. I per la riera se situaven les terrisseries, on treballaven les teules, els plats, les olles...

Hi havia alguna relació entre els poblats de Montbarbat de Lloret i el de Sant Joan de Blanes?

Sí. Eren de la mateixa tribu, els indiketes. Des de Montbarbat feien senyals de fum per avisar-se amb els habitants del poblat de Sant Joan.

Quins altres poblats s'han trobat a Lloret de Mar?

El Puig de Castellet, a Rocagrossa, on s'ha trobat un poblat emmurallat molt petit, i el Turo Rodó, al costat del Castell d'en Plaja.

Què ens va aportar el món ibèric?

Va ser la primera civilització, al segle V a.C. amb planificació urbanística, estratificació social i escriptura. Per primera vegada podríem parlar de piràmide social.

Mmm... Ells van començar això de manar i obeir i encara continua avui dia!

Ha ha ha! Tens raó, ho hem conservat.

Quan va començar a excavar el jaciment ibèric de Montbarbat?

Vaig començar quan estudiava a la Universitat de Barcelona, sota la direcció del doctor Joan Maluquer de Motes i Nicolau. A la UB em vaig doctorar en Filosofia i Lletres especialitat de Prehistòria, Història antiga i Arqueologia.

S'han trobat restes d'escriptura a Montbarbat?

Hem trobat vasos amb lletres que servien per identificar de qui era aquell objecte.

Tenien terrenys fèrtils?

No. No eren terres massa riques per conrear i tampoc hi havia molta matèria primera, així que els habitants tampoc eren els més rics.

On vivien els més rics?

Al sud, sobretot a Andalusia i Extremadura, on les terres donaven molt de fruit. Allà hi vivia una classe benestant amb els seus esclaus.

Llavors, a què es dedicaven els de Lloret?

A la pesca, la ramaderia, l'agricultura, però era bàsicament economia de subsistència. Així que no podien intercanviar ni exportar.

Quin tipus de ceràmica heu trobat?

Feta a mà i al torn, com que no eren massa rics, tampoc podien comprar ceràmica de luxe procedent del món grec.

Què feien quan algú moria?

Els ibers incineraven. Creaven les necròpolis on els vents no portessin els ferums, així que aquí estaven a la part oposada al vent de garbí. I amb el difunt també cremaven la seva roba, les seves joies i laixovar. De fet, no s'ha trobat cap necròpolis ibèrica a la comarca de la Selva, tot i que sabem que hi van existir.

Què més sabem d'aquest poblat?

El poblat ibèric de Montbarbat era molt gran, tenia una muralla i les cases que la resseguien. També hi havien espais públics, cisternes i

sitges comuns on guardaven sota terra el gra, els cereals i les llegums.

Com eren els ibers?

Eren uns guerrers per excel·lència i estaven dividits en tribus. L'esperança de vida era molt curta, gairebé ningú passava dels 30 anys. Quan tornaven de les guerres havien après moltes coses: construccions defensives, costums...

Quan s'abandona el poblat ibèric de Montbarbat?

A principis del segle III a. C. Cap a l'any 275, el poblat de Montbarbat s'abandona. Montbarbat és l'últim poblat important d'indiketes. Segurament deuen perdre una batalla contra els laietans del Maresme.

I qui va arribar després?

Per Catalunya han passat moltes cultures diferents, perquè era un lloc de pas cap a Europa. Després de la Segona Guerra Púnica, els romans es van instal·lar a la península ibèrica. Els ibers veien els romans superiors, molt elegants, amb un vestuari molt perfecte i els van començar a imitar fins a convertir-se en romans.

I què van aportar els romans?

La civilització romana era molt pràctica, per això van sorgir molts enginyers. L'exèrcit era molt bo, els soldats molt professionals, tenien salari.

Han passat moltes cultures per Catalunya?

Sí. Per Catalunya han passat totes les cultures, per això fa riure quan algú parla de la raça pura. No ha existit mai, ja que per Catalunya ha passat tothom. A més, les cultures no desapareixien completament, la

gent conviu i es barreja.

Per què van triar la muntanya de Montbarbat per instal·lar-se?

Perquè tenia una cota molt alta i era un lloc molt estratègic per defensar-se dels enemics. Per això els romans i les cultures posteriors la visitaven.

Ha canviat molt l'arqueologia des que va començar vostè amb les excavacions fins ara?

Sí. Ara els governs aporten subvencions econòmiques per poder excavar. També es protegeix tot molt més. Si es troba un jaciment arqueològic s'ha de conservar, s'ha de poder estudiar. No es pot fer malbé de qualsevol manera.

També va exercir de professora. Com va ser aquella etapa?

L'any 1972 vaig entrar de professora a la Universitat de Barcelona i vaig estar fins que em vaig jubilar, als 65 anys. Després he realitzat treballs amb la universitat, però ja no com a professora, sinó com el que ara anomenen *alumni*, és a dir exalumna.

Tota la informació sobre els seus treballs arqueològics a Montbarbat la podem consultar als seus llibres?

Vaig editar un llibre sobre les excavacions realitzades del 1975 al 1986 i, abans de finals d'any, publicaré el segon volum, d'aproximadament 400 pàgines, que explicarà els treballs del 1987 al 2013. Així tindrem catalogats els 35 anys de les excavacions arqueològiques que he realitzat a Montbarbat.

Doncs esperem frisosos aquesta publicació per conèixer millor els nostres avantpassats! ||